

ROGALAND TEATER

„EN SELGERS DØD“

tolket forestilling

VELKOMMEN TIL TOLKET FORESTILLING VED ROGALAND TEATER
=====

Rogaland Teater inviterer igjen til en tolket forestilling. I år er vi tre tolker som prøver så godt vi kan å gi døve mulighet til å oppleve et av verdens mest kjente skuespill fra vår egen tid: "En selgers død".

Skuespillet er mest kjent i Norge som "En handelsreisendes død". Det er skrevet i 1949 av Arthur Miller, en amerikansk forfatter som har skrevet mange skuespill fra hverdagslivet i USA. "En selgers død" regnes som hans beste skuespill.

Nedenfor har vi laget en kort presentasjon av skuespillet slik at det er mulig å bli kjent med personene på forhånd. Da kan det bli litt lettere å følge med, og det vil ikke være så viktig å få med seg alt i teksten. Noen ganger snakker skuespillerne i munnen på hverandre, og det kan av og til bli svært trangt på scenen. Dette kan gjøre at det noen ganger kan være vanskelig å få tak i alt som blir sagt. Men en skal da huske at ikke alle ordene er like viktige. Ofte forteller måten en snakker på mer enn selve ordene, og dette klarer skuespillerne godt å vise uten tolk! Dette problemet - når skal vi se på skuespillerne, og når skal vi se på tolkene? - er noe hver enkelt tilskuer må finne ut av selv. Vi tror det er en treningssak. Hvis en har sett en eller flere tolkede forestillinger tidligere, vet en mer om denne formen for teater og kan lettere få et fullt utbytte av forestillingen.

Vi vil ønske alle vel møtt til Rogaland Teater og håper at alle får en stor teateropplevelse!

Erik G. Gilje

Liv Hiim Molland

Viggo Østebø

"EN SELGERS DØD" - HVEM OG HVA HANDLER DET OM?
=====

"En selgers død" viser et døgn i familien Lomans liv i New York.

Faren, WILLY LOMAN, er blitt over 60 år gammel. I nesten 40 år har han reist rundt i USA som selger. I begynnelsen solgte han ganske bra, og han drømte om å gjøre suksess og bli rik og beundret. Men på reisene sine var han ofte ensom, og i en av byene, Boston, hadde han fått seg en elskerinne, KVINNEN.

Etter hvert døde de gamle kundene hans, og Willy solgte mindre og mindre. Men han er stolt, og han klarer ikke å tenke på at han har mislykkes. Han lyver både for seg selv og familien og vil at alle skal tro at han ikke har noen problemer. Når det blir for vanskelig for ham, tenker han på å ta sitt eget liv slik at familien kan få utbetalt livsforsikringen hans på 20000\$.

Kona, LINDA, forstår at mannen har det vanskelig, og hun vet at han lyver for henne for å skjule problemene. Hun vet også at Willy av og til tenker på å ta sitt eget liv. Men hun vil ikke gjøre noe for å forandre på mannen og få ham til å forstå at han bygger livet sitt på løgn og drømmer. Hun hjelper ham til å fortsette å drømme og håpe.

Willy og Linda har to sønner. BIFF er den eldste, og Willy har alltid drømt om at han skulle bli rik og berømt. Biff skulle klare alt det som Willy selv ikke klarte. Da guttene gikk på gymnaset, var Biff en flink og populær fotballspiller, og han var kaptein på skolens lag. Det var en stor ære, og Willy var svært stolt av ham.

Men Biff strøk til eksamen, og da han ville be faren om å hjelpe ham å forbedre karakteren, oppdaget han at faren hadde en annen kvinne. Dette ødela alt for Biff. Han ville ikke studere mer, og han ville heller ikke inn i forretningslivet. Han tok mange brevkurs og prøvde mange forskjellige jobber rundt om i USA, men han klarte aldri å tjene noe særlig. Han var også en tid i fengsel for tyveri.

Hovedkonflikten i "En selgers død" er forholdet mellom Biff og faren. Willy er skuffet og oppgitt over sønnen som han mente var så flink, men som nå ikke gidder bli til noe. Biff begynner å forstå at han egentlig aldri har vært spesielt flink, men at det er faren som har fått ham til å tro det. Han er egentlig glad i sin far, og han vil at faren skal være glad i ham som den han er.

HAPPY er den yngste sønnen. Han vil fortsette farens drømmer. Han har klart eksamen og arbeider i forretningslivet. Han har egen leilighet og bil og så mange jenter han har lyst på. Men han vil heller ikke leve livet slik som det virkelig er. Han prøver hele tiden å "pynte" på det han forteller og gjøre tingene bedre enn de er. Han er ikke interessert i å ødelegge drømmene og løgnene verken for seg selv eller Willy.

Willy hadde en eldre bror, BEN. Ben reiste hjemmefra da Willy var liten for å prøve å finne gull i Alaska. Men han kom i stedet til Afrika. Der dro han inn i jungelen, fant en diamantgruve og ble rik. Han besøkte familien Loman mens guttene gikk på skolen og tilbød Willy en jobb på en av eiendommene sine i Alaska. Willy hadde litt lyst, men Linda mente de burde holde seg hjemme.

Ben er en mann som har lykket! Han er virkelig blitt det som Willy bare drømmer om, og i Willys tanker er Ben ofte til stede med råd og meninger om det han gjør.

Willy og Linda har hele livet slitt med å betale regninger. Nå når det går dårlig for Willy, må han ofte over til naboen CHARLIE for å låne penger.

Charlie er sjef for et eget firma, og han tilbyr Willy en bedre jobb. Men Willy er for stolt til å ta i mot et slikt tilbud av en nabo. Det ville være det samme som å vise alle at han var mislykket.

BERNHARD er Charlies sønn. Han var mye sammen med Biff og Happy da de gikk på skolen, og han beundret Biff. Biff, Happy og Willy gjorde alltid litt narr av Bernhard fordi han ikke var tøff nok. Men Bernhard var flink på skolen, og han er nå blitt høyesterettsadvokat.

HOWARD WAGNER er Willys sjef. Det var hans far, Frank Wagner, som ansatte Willy, og så lenge gamle Wagner levde, kunne Willy regne med å få god behandling i firmaet. Nå er Frank Wagner død, Willy er blitt gammel, og Howard har ikke bruk for ham lenger. Han gir Willy sparken.

Andre personer som er med, er STANLEY, kelner på restaurant Frank, og to damer, MISS FORSYTHE og LETTA, som Willy, Biff og Happy treffer på restauranten.

Enda en viktig person i skuespillet er BILL OLIVER, eier av et stort firma for sportsutstyr. Vi ser aldri Bill Oliver på scenen, men Biff skal besøke ham for å låne penger til å starte et firma sammen med broren.

*

Skuespillet begynner med at Willy Loman uventet kommer hjem fra en salgsreise mens han egentlig skulle vært i Boston. Det er sent på kvelden, og alle i huset har lagt seg. Willy begynner å prate med Linda og seg selv. Han føler seg utslitt og har lyst til å slutte med reisene sine.

Biff er også kommet hjem etter å ha vært borte i mange måneder. Han og Happy ligger på sitt gamle gutterom. De våkner av Willys snakk og snakker om livet sitt og faren. Til slutt går de ned for å prøve å få faren i seng.

Charley har også våknet i naboeliligheten, og han kommer på besøk for å høre hva som foregår. Han vil spille kort.

1. akt handler om tiden fra Willy kommer hjem til han går og legger seg sent på natten. Men en del av handlingen foregår inne i Willys hode og viser ting som skjedde 17 år tidligere. Lyset skifter, og plutselig er vi tilbake i tiden da broren, Ben, var på besøk, da guttene gikk på gymnaset og Biff var en lovende fotballspiller som ennå ikke hadde strøket til eksamen.

2. akt foregår dagen etterpå. Biff har reist til byen for å be Bill Oliver om å låne ham penger slik at Biff og Happy kan få råd til å starte en egen forretning. Hvis de klarer det, kan Willys drømme kanskje gå i oppfyllelse, og Willys liv vil være reddet.

Willy selv drar til Howard Wagner for å be om å få fast arbeid i New York slik at han slipper å reise mer. Etterpå har Biff og Happy invitert ham ut til middag på restaurant.

Men ingen ting går slik som de hadde drømt om og håpet på, og stykket ender tragisk.

Også i denne akten opplever vi viktige ting som skjedde for 17 år siden, da Biff var den store stjernen på en fotballkamp på Ebbet stadion for 80000 tilskuere. Vi får også se vendepunktet i Biff og Willys liv da Biff besøker faren på hotellrommet i Boston etter å ha strøket i matematikk. Ben, som døde to uker før handlingen begynte, dukker stadig opp i Willys tanker, og Willy synes det er godt å snakke med ham.

*

"En selgers død" er et skuespill om en mann som vil at alt skal være så mye bedre enn det virkelig er. Willy skryter av jobben sin selv om det går dårlig, og han skryter av Biff og mener han er den beste og flinkeste gutten i verden. Ingen ting kan gå galt for ham! Når det likevel går galt, vil han ikke forstå at Biff ikke kan gjøre det annerledes.

Både Linda og guttene forstår at alt ikke er like bra, men det er bare Biff som til slutt tør å fortelle ham det. Men klarer Biff å få familien til å forstå at løgn og drømmer ikke er noe å bygge livet sitt på? Når vi går ut av teatret etter å ha sett forestillingen, vet vi svaret. Kanskje vet vi også litt mer om hvordan små problemer kan bli store hvis vi prøver å skjule problemene i stedet for å snakke ut om dem.

TOLKET TEATER?

=====

De fleste teaterforestillingene som blir vist i Norge er beregnet på hørende. Rogaland Teater vil at også døve skal få mulighet til å få utbytte av en teaterforestilling. Dette er egentlig en stor begivenhet! For første gang blir det nå i Norge regelmessig vist teaterforestillinger tilrettelagt for døve. Hvis døve viser at de setter pris på dette ved å komme og se forestillingene, er det store muligheter for at ordningen vil fortsette. Kanskje vil andre teatre også få lyst til å prøve det samme.

Noen vil si at skyggetolking ikke er godt nok. Teater på tegnspråk er da så mye bedre. - Ja, så absolutt! Tolket teater kan slett ikke konkurrere med et eget døveteater. Problemet er bare at det ennå ikke finnes et fast, profesjonelt døveteater i Norge. Det arbeides nå for å få i gang et slikt teater, og vi håper alle at arbeidet vil lykkes. Likevel mener vi at tolkede forestillinger ved "hørende" teatre er viktige kulturtiltak for døve. Det er flere grunner til dette:

1. Et stort frammøte til tolkede forestillinger vil være et signal til myndighetene om at døve vil se teater. Det kan brukes som et godt argument i arbeidet for å få penger til et døveteater.

2. Mange døve har aldri vært på teater og vet ikke hva det er. Tolket teater kan være med på å vekke teaterinteresse blant døve. Etter våre tidligere tolkede forestillinger har vi sett mange eksempler på dette. Flere døve vi har snakket med, har nå lyst til å se mer teater. De vet nå hva teater kan være! Dette kan igjen føre til større interesse for et døveteater.

3. Under en teaterforestilling brukes lys, kostymer, kulisser, fargen : roppsspråk osv. i tillegg til selve teksten. Alt dette hører med i "teaterspråket", og dette språket er langt på vei internasjonalt. Folk som er vant til å gå i teater, kan se teaterforestillinger på et hvilket som helst språk og likevel få et godt utbytte av forestillingen, særlig hvis en på forhånd vet litt om innholdet i stykket. Rogaland Teater har spilt på norsk i London, og nylig var et italiensk teater på besøk i Stavanger - og spilte på italiensk!

Også for å få et fullt utbytte av en forestilling på ens eget språk, må en lære "teaterspråket". Det kan bare læres ved å gå i teater. Jo flere forestillinger en ser, jo bedre utbytte får en av hver forestilling.

4. Et døveteater vil kreve skuespillere. På Døves Kulturdager ser vi at det er mange som spiller teater på fritiden. Men er det mange nok til å få fram så mange flinke, døve skuespillere som et profesjonelt døveteater har bruk for? Og hvordan skal skuespillerne læres opp til å bli flinke? Hørende skuespillere vi har snakket med, synes de har mye å lære av døves kroppsspråk og mimikk. Noen har begynt på tegnspråkkurs etter våre tolkede forestillinger fordi de vil lære mer. Kanskje også døve skuespillere har noe å lære av hørende? Tolkede forestillinger vil kanskje gi døve lyst til å bli skuespillere samtidig som de kan gi nye ideer til hvordan man kan spille et stykke.

5. Det er skrevet mange tusen skuespill. Noen er gode, noen er dårlige, noen er ukjente, men mange er kjente og blir snakket og skrevet om. Et døveteater kan bare vise noen få skuespill i året, og med bare et eneste døveteater i landet, vil det være mange skuespill døve aldri får anledning til å se. Tolket teater gir døve mulighet til å bli kjent med flere skuespill og til å se forestillinger som et lite døveteater ikke har mulighet til å vise. Alle mener vel at døve er en del av det norske

samfunnet på lik linje med hørende. Da er det også viktig at døve og hørende har felles kulturopplevelser, noe både et stemmetolket døveteater og et tegnspråktolket "hørende" teater kan gi.

6. Ved "En midtsommernattsdrøm" i fjor var det ca 100 døve og ca 250 hørende i salen. Mange av disse 250 hørende hadde aldri sett tegnspråk i bruk før, og en del visste kanskje ingenting om tegnspråk. Flere hørende vi har snakket med etterpå, gikk ut fra forestillingen med et nytt og positivt inntrykk av tegnspråket og dets muligheter. Sammen med tegnspråk brukt på TV, er slike forestillinger med på å spre informasjon om tegnspråk. De er også med på å venne folk til at tolking for døve bør være en selvfølgelig sak i de fleste sammenhenger.

*

Det ser nå ut til å bli en tradisjon at Rogaland Teater hvert år viser en tolket forestilling. Dette til tross for at en slik forestilling koster teatret flere tusen kroner ekstra som de må ta av en slunken kasse. Det er alle dere som har sett de to tidligere forestillingene som har gitt teatret og oss tolker lyst til å fortsette med dette.

Derfor er alle som kommer for å se "En selgers død" den 2. desember med på å si "ja" til flere tolkede forestillinger ved Rogaland Teater. - Og det er et "ja" som slett ikke betyr nei til døveteater. Det er et "ja" som kan være med på å legge til rette for et teatertilbud for døve der døveteater og tolket teater utfyller hverandre og gir døve mulighet til stadig nye teateropplevelser.

10g162748

會館